

Domingo Albero, un canonista de Morella a la Cúria de Sixte IV

Autor: Pep Mayolas

Data de publicació: 06-06-2012

Si com exposa en Jordi Bilbeny, els Della Rovere són els Rovira de Morella, llavors Sixte IV hauria d'haver tingut alguna relació amb aquesta ciutat. En Pep Mayolas ens en documenta una de prou important: el nomenament per part del mateix Papa Della Rovere d'En Domingo Albero, arxipreste i canonista de Morella, com a escrivà familiar seu.

Tot buscant informació sobre el misteriós meridià de Morella, documentat a principis del segle XV, vàrem consultar una obra en tres volums editada al darrer terç del segle XIX sota el títol *Morella y sus aldeas*. Per bé que no vam saber trobar cap referència al meridià esmentat a les pàgines de breus biografies de personatges originaris d'aquesta capital dels Ports, ens va cridar l'atenció la nota dedicada a Domingo Albero, que fou designat Arxipreste de Morella l'any 1454. Era natural de Morella, fill de Domingo i Guiamona, de qui se sap que feren carta de noces el 1403. Doctor en ambdós drets i savi canonista, Sixte IV el cridà a Roma, on estigué molts anys d'escriptor familiar, bo i deixant la regència de l'arxiprestatura a Francesc Cubells, capellà de Vistabella. El 1478 assolí una butlla de Sa Santedat per la qual li concedia moltes gràcies a la seva església, i facultat per absoldre de reservats. Sent d'edat molt avançada tornà a Morella i el 1481 encara presentà la Rectoria de Sant Joan¹.

El més remarcable d'aquesta síntesi és que el papa Sixte IV cridés a Roma un expert en lleis i canonista de la vila de Morella. Les notes biogràfiques d'aquest papa solen coincidir a fer-lo originari de Celle Ligure, Savona, i la majoria parlen d'una família modesta. Hi ha, en canvi, qui el fa fill d'un llinatge il·lustre, de manera que la contradicció fa aflorar les primeres sospites de falsedat. El cas, però, és que no sembla haver-hi constància que Francesco della Rovere visités mai Morella. El seu nebot, Giuliano della Rovere, que el 1503 pujarà al solí de Sant Pere amb el nom de Juli II, havia estat abat comendatari del monestir de Montserrat durant alguns anys del pontificat del seu oncle, però aquesta dignitat, si hem de fer cas de les fonts oficials, sempre fou exercida des de la distància i a través de delegats, i per tant, tampoc no hauria tingut oportunitat de conèixer personalment Domingo Albero per recomanar-lo a Sixte IV.

Per altra banda, el poc que sabem d'Albero és que fou designat arxiprest de Morella el 1454, just quan és a punt de ser escollit papa Alfons de Borja, el Calixt III (1455-1458) que a Roma s'envoltarà de súbdits catalans i de familiars valencians. Per tant, si Albero comença les seves activitats a Morella com a arxiprest el 1454, difícilment el trobarem a la cúria romana —la seva nota biogràfica no en diu pas res—, on tindria ocasió de relacionar-se amb el futur Sixte IV. Aleshores, havent-hi tants altres canonistes catalans en seus més importants com ara Tarragona, Tortosa, Barcelona o València, com s'explica que el pontífex de Savona cridés al seu costat un morellenc i el convertís en el seu escriptor familiar?

Tot plegat cobraria un sentit diferent si, com suggereix en Jordi Bilbeny, els pontífexs que han passat a la història amb el cognom della Rovere pertanyessin a una de les més destacades nissagues de Morella, els Rovira. En Manuel Grau i Montserrat ja detecta en un nucli poblacional agregat a aquesta vila la presència d'un Guillem Rovira en temps de Jaume I: "El 4 de desembre de 1272 és l'aprovació de la donació feta per l'alcaid [Alaman Lope de Jassa] de les cases a on vivien Joan Roig, Guillem Rovira i Guillem Guimerà, per a poblar com els altres —aliorum populatorem eiusdem loco".²

El mateix Manuel Grau ens documenta un Francesc Rovira com a jurat de Morella cent quinze anys després; un Rovira que, per la seva cronologia, podria ser plausiblement el pare o un oncle del futur papa Sixte: "Segons consta en els Establiments de 27 d'abril de 1387, fets pels jurats Pere Doménec, savi en dret, Francesc Rovira, Jaume Ferrer i Miquel Çavall, ajuntats a la Sala del Consell, per veu d'en Bernat Tamarit, corredor, a instàncies de l'honrat Pere Navarro, lloctinent de Romeu Estrany, Justícia de Morella, al principi els hostals eren obligats d'arrellegar a les dones públiques a les seues alcoves"³.

Per la seva banda, en Manuel Milian i Boix ens confirma que els Rovira eren vilatans il·lustres de Morella quan els situa al costat dels Vinatea en facilitar-nos una relació dels "grans morellans anomenats Barreda, Palma, Tarrascons, Gaçulla, Doménec, Segarra, Atzor, d'En Pi, Gargallo, Allepuç, Miró, Aster, Santalínia, Gavaldá, Sanxo, Punter, Rovira i els Vinatea".⁴

El fet que Domingo Albero, un anònim canonista morellà, el cognom del qual no figura entre els llinatges més destacats de la capital dels Ports, fos cridat pel mateix papa Francesco della Rovere (Sixte IV) a la cúria romana i constituït en escriptor familiar del pontífex; i el fet que en les breus biografies de personatges destacats de Morella no hi figuri en cap moment del temps un sol membre de la família Rovira, quan hem vist que els Rovira estan documentats durant més de dos segles en càrrecs prominents en relació al municipi, ens convida a sospitar que ha tingut lloc una apropiació d'identitat de la que seria, sens dubte, la nissaga més important de la història de Morella, els Rovira, convertits en els històricament cèlebres della Rovere.

Pep Mayolas

1 JOSÉ SEGURA Y BARREDA, *Morella y sus aldeas*, Imprenta de F. Javier Soto, Editor, Morella, 1868, vol. I, p. 332.

2 MANUEL GRAU i MONTSERRAT, "El castell d'Olocau (segles XI-XV) (Morella-Castelló)", *Boletín de amigos de Morella y su comarca*, Any IV, 1974-78, Impremta Marí Montañana, València, 1980, p. 44.

3 MANUEL GRAU i MONTSERRAT, "El bordell medieval de Morella", *Boletín de amigos de Morella y su comarca*, Any IV, 1974-78, Impremta Marí Montañana, València, 1980, p. 29.

4 MANUEL MILIAN i BOIX, "Francesc de Vinatea, l'heroi defensor dels Furs del reialme de València", *Boletín de amigos de Morella y su comarca*, Any IV, 1974-78, Impremta Marí Montañana, València, 1980, p. 70.